

HONORIS CAUSA DOKTOROK A JANUS PANNONIUS TUDOMÁNYEGYETEM KÖZGAZDASÁG-TUDOMÁNYI KARÁN

A pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem (JPTE) Közgazdaság-tudományi Karának jogelődje, a Marx Károly Közgazdaság-tudományi Egyetem (MKKE) kihelyezett tagozata 1971-ben alakult meg Pécsen, dr. Szabó Kálmán rektorsága idején.

1971-ig közgazdászokat csak Budapesten képeztek. Az elmúlt több mint 20 év alatt a volt kihelyezett tagozat önálló karrá szerveződött. A megalakulása idején 4 oktató rendelkezett kandidátusi fokozattal, az oktatók többsége pályakezdő fiatal volt. Jelenleg 7 akadémiai doktori fokozattal bíró professzora és 24 kandidátusi fokozattal rendelkező docense van a Karnek. Oktatóinak tudományos fejlődését sokan segítették. 1991-ben a Kar Tudományos Bizottsága, dr. Vörös József dékán felkérésére alapján, számba vette azokat a tudósokat, akik különösen sokat tettek a Közgazdaság-tudományi Kar oktatóinak szakmai fejlődéséért. Az oktató kollégák véleménye alapján négy kutatót javasolt a Tudományos Bizottság a díszdoktori cím elnyerésére, megállapítva azt, hogy az erre a címre érdemes jelöltek száma ennél több. A javasolt tudósok: dr. Martos Béla, Dr. Nemény Vilmos, Nyitrai Ferencné dr. és dr. Szabó Kálmán.

A javaslatot a Kari Tanács, majd a JPTE Egyetemi Tanács is elfogadta. A Tanács 1992. október 4-i ülésén a díszdoktorok előadást tartottak, majd az előterjesztők ismertették a *honoris causa* doktorok életrajzát, és méltatták tudományos munkásságukat. A díszdoktori címet ünnepélyes keretek között Ormos Mária rektor adta át. (Az előadások és az életrajzok — mint arról a *Statisztikai Szemle* hírt ad — megjelentek Pécsen, a *Studia Oeconomica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata* sorozatban 1992-ben, Emlékkötet a JPTE Közgazdaság-tudományi Kar megalakításának 20. évfordulója alkalmával díszdoktorrá avatottak tiszteletére címen.)

Dr. Martos Béla „Működőképes irányítási trajektóriák lineáris rendszerben” című előadásának lényege az alábbiakban foglalható össze. „Szétcsatolt irányítású lineáris differenciálegyenlet-rendszerrel foglalkozunk, amely aszimptotikusan stabil. Adva van az állapotternek egy nem üres belsejű rész-halmaza, a működőképes halmaz, az állapotnak ezen belül kell maradnia. Meghatározzuk az irányítási térnek egy rész-halmazát, a működőképes irányítások halmazát úgy, hogy minden olyan irányítási trajektória, amelyik ezen belül fut le, működőképes állapottrajektóriát generáljon (elégséges

működőképeségi feltételek). Végül ezeket az eredményeket a téglalakú működőképes halmazok esetére specifikáljuk, és meghatározzuk a maximális sugarú működőképes irányítási halmazt.”

Dr. Nemény Vilmos „A javak elosztásának és a tulajdonnak alapvető kérdései” című előadásában a csere formáinak a következő típusait különböztette meg: 1. egyenlő részesedés, 2. elosztás, 3. bilaterális csere, 4. érték és preferencia. Áttekintést adott a tulajdon formáiról, s az ún. szocialista tulajdonról a következőket írta: „A magukat szocialistának vagy népi demokratikusnak nevező országokban a hatalmak megosztásának és a fölöttük gyakorolt társadalmi kontrollnak ma már nyoma sincs. Ennek ideológiai leple a proletárdiktatúra állítólagos szükségessége és az állam elhalásának elmélete. Ennélfogva ugyanaz a személy, ha a hatalom birtokosa, lehet egyszerre vagy egymás után törvényhozó, végrehajtó, bíró és gazdálkodó. Nem alakult ki sem szakmai elit, sem szakmai öntudat, sem testületi szellem (kivéve a hatalmat birtoklók testületét, a nómenklatúrát). A társadalmi-politikai hatalom ily módon öncélúvá és ellenőrizhetetlenné válik. S ez azért lehetséges, mert a gazdasági hatalom (ellenőrizhetetlen és ellensúlyozatlan) birtokában a politikai hatalom birtokosai korlátlan uraivá válnak minden egyén, minden csoport, minden réteg, minden érdekközösség (ha ilyen egyáltalán megtűrt), minden gazdasági és minden egyéb közösség egzisztenciájának, mégpedig materiális, kulturális és végső soron fizikai egzisztenciájának is. Az az arc nélküli, befolyásolhatatlan felső hatalom, amely Marx szerint a kapitalizmusban a dolgozó emberek elidegenedését okozza, ártatlan kis báránka, véres dilettáns a szocialista országok arc nélküli és persze még sokkal nagyobb fokú elidegenedést okozó hatalmához képest. S ez nem az emberek gonoszságának, még csak nem is Sztálin személyiségének tulajdonítható, hanem a társadalmi tulajdonnak ezekben az országokban kialakult működési formájának.”

Nyitrai Ferencné dr. „Magyarország útja az új egységes Európa felé — helyzetünk és lehetőségeink egy statisztikus szemszögéből” című előadását négy tézisben építette fel, amelyek a következők:

1. Magyarország az elmúlt két évezredben is Európához tartozott, nemcsak földrajzi, hanem szellemi (tudományos, művészeti) értelemben is, bár gazdasága nem élte át Európa legújabbkori fejlődését;

2. az egységes Európa korszerű felfogásban nemcsak az Európai Közösség országait jelenti, hanem ide tartoznak

szükségképpen Közép- és Kelet-Európa országai is, és míg ez utóbbiakat nem integrálja Nyugat-Európa piacgazdasága, addig a valódi egység nem realizálható;

3. az átmenet a XX. század végi európai piacgazdaságba megoldható anélkül, hogy előbb 50–60 évet visszalép-nénk, és megoldható úgy is, hogy az elmúlt 40 év során létrehozott valós értékeket megőrizzük;

4. Európa szerves egységébe való beilleszkedés megköveteli az ismert feltételek: tehát a privatizáció, a gazdasági liberalizálás mellett azt a már régóta aktuális és sokszor hangoztatott strukturális átalakulást, amelyben az infrastruktúra megfelelő szerephez jut.

Dr. Szabó Kálmán „Piacgazdaság — szükségletek — fejlődési alternatíva” című előadásában foglalkozott a piac és a szükségletek preferálásával, a piaci viszonyok, valamint a vállalatban belüli emberi motivációk kapcsolatával, a tulajdonlasi formákkal. Fontosnak tartja a dolgozói tulajdonlasi forma elterjedését, a szakszervezetek szerepét, a résztulajdonlasi forma elterjedését. Az innovációkkal kapcsolatban az alábbi megállapításokat tette:

1. ökonomiailag a tudományos-műszaki oktatási újdonság mindaddig csak potenciálisnak számít, amíg a gyakorlat — általában nagy kockázattal — üzemileg át nem ülteti, a piacon meg nem honosítja azt; ekkor válik az innovációs potenciálból innovációs értéket alkotó tényező;

2. az innovációban közreműködő kutató-fejlesztő szakembereknek a konkrét területen az átlagosnál nemcsak sokkal invenciózusabbnak kell lenniök, hanem nagy felhalmozott saját tapasztalattal is kell rendelkezniök, és nem tévedünk, ha kijelentjük: e folyamatban kitüntetett szerepet játszanak a másoktól szerzett közismeretek, vagyis melyeket képzésük során, a kutatótársakkal való érintkezés, a publikációk révén sajátítanak el.

Figyelemreméltó tény, hogy a díszdoktorok közül hárman, mégpedig: Martos Béla, Nemény Vilmos és Nyitrai Ferencné rövidebb-hosszabb ideig a

Központi Statisztikai Hivatalban dolgoztak, és kutatásaik szorosan kapcsolódtak a statisztika tudományához.

Nyitrai Ferencné 1973 és 1979 között Pécsen oktatott, és szerkesztésében háromkötetes statisztikajegyzet jelent meg. A hallgatók már akkor tanulták az ökonometriát, a termelési és keresleti függvények módszertanát, amikor azt a hivatalos álláspont még nem fogadta el.

Martos Béla a matematikai, Nemény Vilmos a tervezési és prognosztikai, Szabó Kálmán pedig a közgazdaságtani kutatások fejlesztéséért tett sokat.

Szabó Kálmán mint a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem akkori rektora, és a közgazdászok képzés reformjának elindítója támogatta azt, hogy vidéken létrejöjjön egy új, önálló közgazdaságtudományi kar. Ez akkor nagy ellenállásba ütközött, mivel az MKKE monopolhelyzetben volt. Szabó Kálmán rektorsága idején teremtdött meg újra a nyugati kapcsolatok kiépítésének lehetősége (Ford-ösztöndíjak, angol nyelvképzés, amit 1974-ben az akkori szovjet befolyású vezetés letiltott). Megindult a korszerű matematikai és számítástechnikai képzés *Szép Jenő* és *Krekó Béla* professzorok irányításával, a marketing oktatása stb. Ez a pezsgő szellemi környezet indította útjára a pécsi Kart is.

A 20 éves évforduló teremtette meg az alapot arra, hogy a Janus Pannonius Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kara első alkalommal élhetett azzal a lehetőséggel, hogy az arra érdemeseket díszdoktori címmel jutalmazza.

Dr. Sipos Béla

EMLÉKTÁBLA-AVATÁS A KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATALBAN

A Központi Statisztikai Hivatal hősi halottai, áldozatai emléke előtt tisztelegtek a Hivatal munkatársai 1993. május 21-én, a Magyar Honvédelem Napján. Az ez alkalommal felavatott tábla, a korábbi — sajnos elpusztult — márványtábla helyére került, s az első világháború hősi halottain kívül a második világháború hősi halottainak és áldozatainak állít emléket. Az emléktábla szövege:

IN MEMORIAM

A KSH ELSŐ ÉS MÁSODIK VILÁGHÁBORÚS HŐSI HALOTTAI ÉS ÁLDOZATAI EMLÉKÉRE

Állította a
Központi Statisztikai Hivatal
1993. május 21.

Az avatóünnepségre a Hivatal történelmi hangulatot árasztó előcsarnokában került sor, ahol *Fényes Eleknek*, az 1848-as Statisztikai Hivatal vezetőjének és *Keleti Károlynak*, a mai statisztikai hivatal megalapítójának domborműve található.

Az avatóünnepségen a Hivatal vezetői és munkatársai, valamint számos érdeklődő vett részt.

Dr. Vukovich György, a Központi Statisztikai Hivatal elnöke a következő szavakkal avatta fel az emléktáblát.

„Hazánk a néhány év múlva véget érő évszázad első felében két ízben is, az első és a második világháború éveiben, irtózatossá világgéssé és értelmetlen pusztításnak volt részese. A tragikus események során országunkat hatalmas csapások érték, és a